

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Aktywni niepełnosprawni – narzędzia wsparcia samodzielności osób niepełnosprawnych

Ważne informacje o Asystencji Osobistej Osób z Niepełnosprawnościami

Opracowanie w tekście łatwym do czytania i zrozumienia
Instrumentu Standard usługi. Asystent Osobisty Osoby
z Niepełnosprawnością
Autorka opracowania: Karolina Makowiecka

Warszawa, październik 2021

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

Spis treści

Wstęp.....	2
Co robi asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością	8
Co trzeba zrobić żeby dostać usługę asystencji osobistej	9
Kto może być asystentem osobistym osoby z niepełnosprawnością	15
Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością intelektualną lub autyzmem.....	16
Asystent osobisty osoby, która nie widzi i nie słyszy	18
Jak przygotować się do pracy asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością	18
Jak przyznać osobie usługę asystencji osobistej	21
Jak sprawdzić czy osoba z niepełnosprawnością jest zadowolona z usług asystenta osobistego	23
Kto może zapewnić usługi asystentów osobistych	25
Kto płaci za usługę asystencji osobistej.....	26
Czym różni się asystencja osobista od innych usług	27

Wstęp

4 instytucje przygotowały różne pomysły i rozwiązania jak poprawić życie osób z niepełnosprawnościami. Instytucje przygotowały informacje jak wprowadzić do polskiego prawa usługę asystencji osobistej.

Razem pracowali pracownicy:

- Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej
- Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych
- Polskiego Stowarzyszenie na rzecz Osób z Niepełnosprawnością Intelktualną
- Fundacji imienia Królowej Polski świętej Jadwigi.

Ministerstwo Rodziny
i Polityki Społecznej

Państwowy Fundusz
Rehabilitacji Osób
Niepełnosprawnych

Z tego raportu dowiesz się:

- co to jest asystencja osobista osób z niepełnosprawnościami
- co o asystencji osobistej mówi Konwencja o prawach osób z niepełnosprawnościami i inne dokumenty
- jak powinna wyglądać asystencja osobista w Polsce
- co musi zrobić państwo, żeby osoby mogły korzystać z asystencji osobistej.

Polskie prawo ogranicza osobom z niepełnosprawnością dostęp do potrzebnych im usług.

Jeśli mają za dużą rentę mogą nie dostać potrzebnego wsparcia.

Opisana w raporcie usługa asystencji osobistej ma ułatwić osobom dostęp do wsparcia.

Asystencja osobista osoby

z niepełnosprawnością jest rodzajem usługi.

To wsparcie osoby dostosowane do jej potrzeb.

Polega na wsparciu osoby z niepełnosprawnością w sprawach, których nie może zrobić sama.

Osobę z niepełnosprawnością wspiera

asystent osobisty.

Dzięki asystencji osobistej osoba

z niepełnosprawnością może decydować o sobie i swoim życiu.

Może prowadzić niezależne życie w miejscu, w którym mieszka.

O prawie osób z niepełnosprawnościami do niezależnego życia mówi artykuł 19 Konwencji o prawach osób z niepełnosprawnościami.

Konwencja mówi, że osoba z niepełnosprawnością ma prawo:

- wybrać gdzie i z kim chce mieszkać
- wybrać potrzebne jej wsparcie.

Na przykład asystencję osobistą.

Wsparcie musi być dostosowane do potrzeb osoby z niepełnosprawnością.

Dzięki takiemu osoba z niepełnosprawnością może brać udział w życiu swojej społeczności.

Na przykład korzystać z usług fryzjera lub robić zakupy w sklepie.

O prawie do niezależnego życia i asystencji osobistej mówi też Komitet ONZ do spraw Praw Osób z Niepełnosprawnościami.

Komitety mówią, że osoba z niepełnosprawnością może:

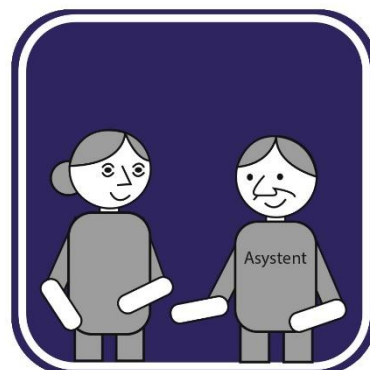
- sama płacić za potrzebne jej usługi.
Pieniądze na usługi powinna dostać od państwa na swoje konto bankowe.

- wybrać i zatrudniać osobę wspierającą.
Na przykład asystenta.
- decydować o tym, jak asystent ma ją wspierać.

Komitety mówią, że 1 asystent powinien wspierać 1 osobę z niepełnosprawnością. Asystenta powinna szkolić 1 osoba z niepełnosprawnością.

Kto może dostać usługę asystencji osobistej

Usługę asystencji osobistej może dostać:

- osoba z niepełnosprawnością intelektualną
- osoba w spektrum autyzmu
- osoba z poważnymi problemami ze zdrowiem.

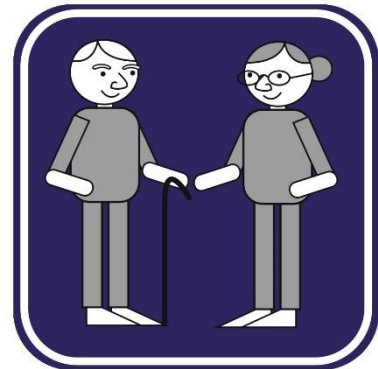
Usługę asystencji osobistej może dostać:

- dziecko od ukończenia pierwszego roku życia
- osoba dorosła.

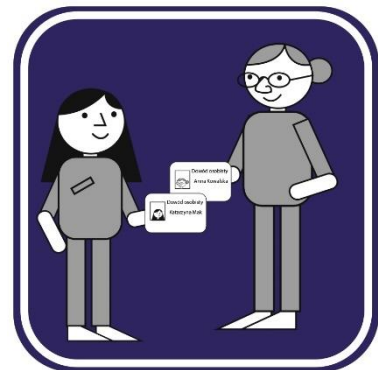
Państwo musi ustalić czy seniorzy mogą dostać usługę asystencji osobistej. Jaka ma być usługa asystencji osobistej dla seniorów.

Senior to osoba, która ma 65 lat lub więcej

Prawo do asystencji osobistej w Polsce powinni mieć:

- obywatele Polski
- osoby z innych krajów, które mogą na stałe mieszkać w Polsce
- osoby z innych krajów, które chcą mieszkać w Polsce 1 rok lub dłużej
- osoby częściowo lub całkowicie ubezwłasnowolnione

Osoba ubezwłasnowolniona nie może decydować o sobie ani o ważnych sprawach w swoim życiu.

Nie może pracować zawodowo lub głosować w wyborach.

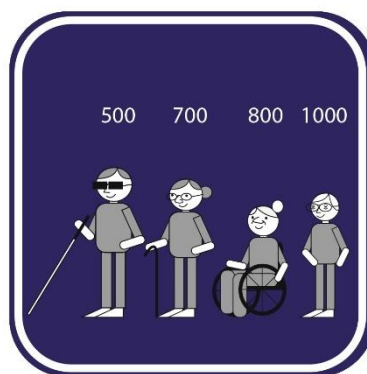

Żeby dostać usługę asystencji osobistej nie jest potrzebne orzeczenie o niepełnosprawności.

Komisja sprawdza jaki jest stan zdrowia osoby, która potrzebuje asystencji osobistej.

Usługę asystencji osobistej powinna dostać każda osoba, która tego potrzebuje. Bez względu ile ma pieniędzy.

Co robi asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością

Asystent osobisty wspiera osobę w różnych zadaniach. Pomaga jej:

- jeść
- przyjmować leki
- dbać o higienę osobistą
- ubierać się i rozbierać

- komunikować się z innymi.
- przemieszczać się
- dbać o dom lub mieszkanie.

Na przykład sprzątać, gotować lub płacić rachunki.

Asystent osobisty może wspierać osobę głuchą w czasie rozmowy z tłumaczem języka migowego.

Niektóre osoby mogą potrzebować wsparcia w podjęciu decyzji.

Szczegółowe informacje dotyczące zadań asystenta osobistego są w raporcie o nazwie **Standard usługi. Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością.**

Każda osoba powinna dostać 30 lub więcej godzin wsparcia asystenta osobistego w miesiącu.

Niektóre osoby mogą potrzebować wsparcia przez cały dzień i całą noc.

Wiele osób z niepełnosprawnością będzie potrzebować wsparcia przez wiele lat.

Nawet przez całe życie.

Dzięki temu ich życie będzie lepsze.

Osoby będą bardziej niezależne.

Co trzeba zrobić żeby dostać usługę asystencji osobistej

Każda osoba z niepełnosprawnością przed otrzymaniem usługi asystencji musi wypełnić formularz.

W formularzu zaznacza co robi na co dzień i jakiego wsparcia potrzebuje.

W uzupełnieniu formularza mogą pomóc osoby bliskie lub asystent prawny.

Asystent prawny wspiera osobę, która chce samodzielnie podejmować decyzje prawne.

Asystent prawny pomaga:

- zdobyć i zapamiętać informacje
- podjąć decyzję
- przekazać decyzję, jeśli osoba nie mówi lub ma problem z mówieniem.

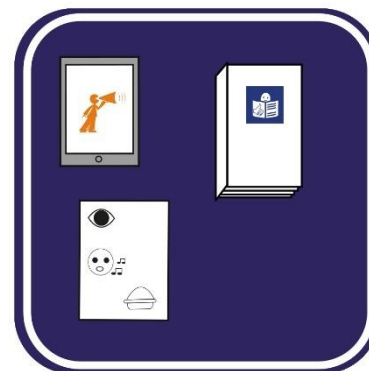
Przed rozpoczęciem współpracy asystent osobisty musi poznać jak wygląda życie osoby z niepełnosprawnością.

Na przykład co osoba robi w ciągu dnia. Jakie czynności potrafi zrobić sama lub kiedy potrzebuje pomocy.

Asystent musi wiedzieć w jaki sposób osoba porozumiewa się . Na przykład za pomocą gestów lub obrazków.

Jakiego wsparcia oczekuje od asystenta.

Osoba z niepełnosprawnością decyduje kto zatrudnia asystenta.

Osoba z niepełnosprawnością może sama:

- wybrać i zatrudnić asystenta osobistego
- ustalić jakie wsparcie potrzebuje
- uczyć asystent jak powinien ją wspierać.

Może zgłosić się do firm, urzędów lub innych instytucji zatrudniających asystentów.
Na przykład do organizacji pozarządowych.

Firmę zatrudniającą asystentów osobistych powinni prowadzić asystenci lub osoby korzystające z asystencji osobistej.
Te osoby wiedzą jak powinno wyglądać odpowiednie wsparcie.

Osoba z niepełnosprawnością, która sama chce zatrudnić asystenta musi wziąć udział w szkoleniu.
Szkolenie mogą prowadzić tylko odpowiednie firmy, urzędy lub instytucji.
Listę takich firm i instytucji powinno przygotować ministerstwo.

Osoba z niepełnosprawnością, która zatrudnia asystenta osobistego musi podpisać z nim umowę.

W umowie powinny być informacje:

- na czym polega wsparcie asystenta
- ile zarabia asystent
- kto zastąpi asystenta w czasie jego urlopu.

Osoba z niepełnosprawnością może też poprosić o pomoc urząd lub organizację pozarządową.

Wtedy musi podpisać umowę z urzędem lub organizacją pozarządową.

Urząd lub organizacja pozarządowa pomoże:

- pomoże znaleźć i zatrudnić asystenta osobistego
- płaci wynagrodzenie asystentowi.

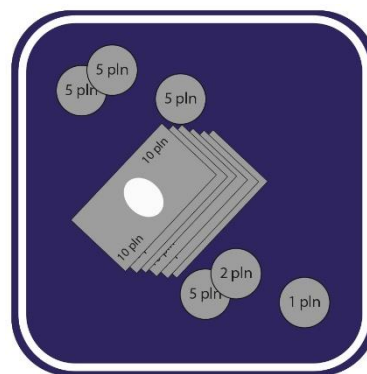
Osoba z niepełnosprawnością musi zapłacić urzędowi lub organizacji pozarządowej za organizację usługi asystencji osobistej.

Pieniądze na asystencję pochodzą z budżetu osobistego osoby z niepełnosprawnością.

Budżet osobisty to pieniądze.

Z tych pieniędzy osoba może zapłacić za potrzebne jej usługi.

Osoba z niepełnosprawnością w każdej chwili może zrezygnować z współpracy z urzędem.

Osoba z niepełnosprawnością lub jej rodzina może sprawdzać pracę asystenta. Pracę asystenta mogą sprawdzać też pracownicy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie, w skrócie PCPR (czytaj pe ce pe er).

Osoba z niepełnosprawnością może korzystać z doradztwa wzajemnego.

Doradztwo wzajemne prowadzi konsultant czyli osoba z niepełnosprawnością.

Konsultant korzystał ze wsparcia asystenta osobistego. Wie jak takie wsparcie powinno wyglądać.

Osoba może zmienić asystenta jeśli źle ją wspiera.

Może też zmienić umowę z asystentem.

Asystenci powinni korzystać z superwizji. W czasie superwizji rozmawiają jak rozwiązać różne problemy w pracy. Sprawdzają czy dobrze wspierają osoby z niepełnosprawnością.

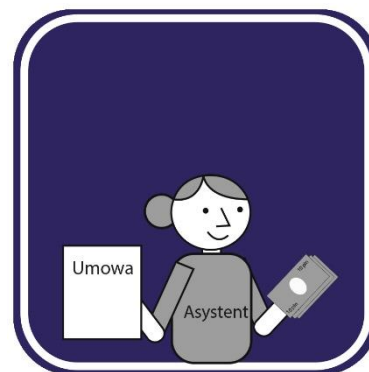

Superwizję dla asystenta powinien organizować jego pracodawca.

Osoba z niepełnosprawnością, która zatrudnia asystenta powinna płacić za jego superwizję.

Pieniądze za superwizję dostaje w budżecie osobistym.

Asystent osobisty może wspierać osobę z niepełnosprawnością w:

- miejscu jej zamieszkania
- pracy
- szkole
- różnych sytuacjach.

Usługi asystencji osobistej powinny być dostępne w całej Polsce i poza granicami Polski.

Osoba z niepełnosprawnością może korzystać w tym samym czasie z asystencji osobistej i z innej formy wsparcia.

Kto może być asystentem osobistym osoby z niepełnosprawnością

Asystentem osobistym może być każda osoba dorosła. Asystenta wybiera osoba z niepełnosprawnością.

Asystent osobisty osoby niepełnoletniej

Jeśli usługi potrzebuje małe dziecko lub nastolatek rodzice wybierają asystenta osobistego.

Rodzice powinni zapytać dziecko czy lubi asystenta. Czy chce z nim spędzać czas.

Asystentem osobistym osoby niepełnoletniej musi być osoba niekaralna.

Osoba niekaralna zachowuje się zgodnie z prawem.

To znaczy, że nie popełniła przestępstwa.

Asystent powinien dbać o bezpieczeństwo dziecka lub nastolatka z niepełnosprawnością. Powinien pozwolić mu popełniać błędy. Dzięki temu dziecko lub nastolatek nauczy się podejmować decyzje i ponosić skutki swoich zachowań.

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością intelektualną lub autyzmem

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością intelektualną powinien wspierać ją, żeby była jak najbardziej samodzielna.

Asystent powinien zachęcać osobę, żeby robiła różne rzeczy sama.

Asystent nie powinien wykonywać zadań za osobę z niepełnosprawnością.

Na przykład może uczyć osobę jak włączyć pralkę i zrobić pranie.

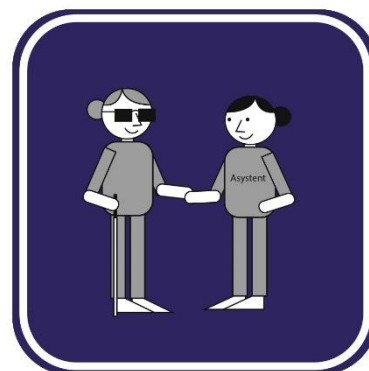
Nie powinien pracować za osobę z niepełnosprawnością.

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością intelektualną musi:

- mieć szacunek do osoby z niepełnosprawnością intelektualną
- wiedzieć jakie trudności może mieć osoba z niepełnosprawnością intelektualną
- umieć dostosować wsparcie do potrzeb osoby.

Więcej informacji o cechach asystenta osoby z niepełnosprawnością intelektualną jest w raporcie **Standard usługi. Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością.**

Asystent osobisty osoby z niepełnosprawnością intelektualną powinien brać udział w superwizjach.

Na superwizjach będzie mógł opowiedzieć o swoich trudnościach w pracy z osobą. Dowie się jak może rozwiązać problem.

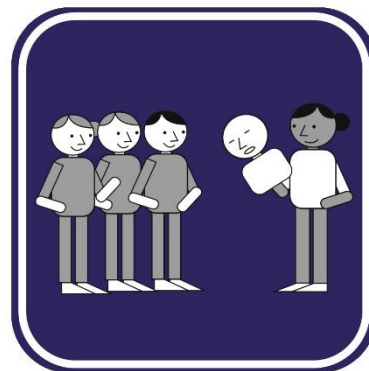

Asystent powinien brać udział w różnych szkoleniach.

Dzięki temu dowie się jak najlepiej wspierać osobę z niepełnosprawnością.

Jak zachować się w niebezpiecznych sytuacjach.

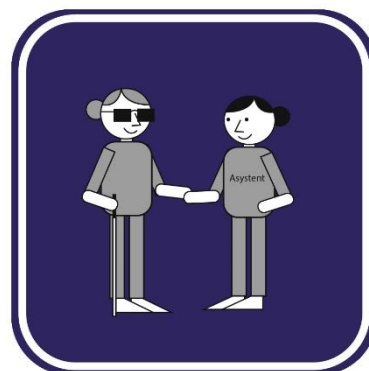
Na przykład kiedy osoba zacznie się dusić.

Asystent osobisty osoby, która nie widzi i nie słyszy

Asystent osobisty osoby, która nie widzi i nie słyszy musi:

- wiedzieć jak porozumieć się z osobą
- być jej przewodnikiem
- opisywać co dzieje się dookoła osoby.

Jak przygotować się do pracy asystenta osobistego osoby z niepełnosprawnością

Każda osoba, która chce być asystentem osobistym powinna wziąć udział w 2 rodzajach szkoleń.

Są to:

- szkolenia ogólne
- szkolenia szczegółowe.

W czasie szkoleń asystenci powinni dostać potrzebne materiały i książki. Udział w szkoleniach powinien być darmowy.

W czasie szkolenia ogólnego asystent powinien dowiedzieć się na przykład :

- co Konwencja mówi o prawach osób z niepełnosprawnościami
 - jakie prawa mają osoby z niepełnosprawnościami
 - kim jest osoba z niepełnosprawnością
 - jaka jest rola asystenta
 - jakie są prawa asystenta
 - jakie są zasady pracy asystenta
 - jak radzić sobie w trudnych sytuacjach.
- Na przykład kiedy osoba z niepełnosprawnością nie płaci asystentowi za jego pracę.

Informacje jak asystent powinien reagować w sytuacjach trudnych znajdują się w raporcie **Standard usługi. Asystent Osobisty Osoby z Niepełnosprawnością.**

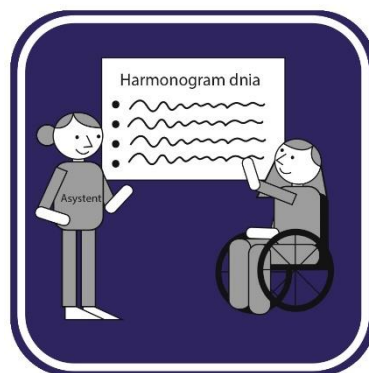

Asystent powinien znać zasady udzielania pierwszej pomocy i zasady BHP. Zasady BHP to Bezpieczeństwo i Higiena Pracy. Na przykład jak bezpiecznie podnosić osobę leżącą.

Szkolenie szczegółowe prowadzi osoba z niepełnosprawnością. Osoba pokazuje asystentowi jak wygląda jej życie i jakiego wsparcia potrzebuje. Szkolenie szczegółowe odbywa się przed podpisaniem umowy z asystentem.

W odpowiednim szkoleniu powinna też wziąć udział osoba z niepełnosprawnością. Dzięki szkoleniu dowie się na przykład:

- na czym polega asystencja osobista
- jak współpracować z asystentem
- jak współpracować z urzędem lub organizacją pozarządową
- jak zatrudnić asystenta.

Osoba z niepełnosprawnością powinna wziąć udział w szkoleniu na temat budżetu osobistego.

Wszystkie szkolenia dla osoby z niepełnosprawnością powinny być przygotowane w:

- języku migowym dla osób niesłyszących
- tekście łatwym do czytania i zrozumienia.

Ze szkoleń powinny korzystać osoby z problemami z mówieniem.

Jak przyznać osobie usługę asystencji osobistej

Żeby dostać usługę asystencji osobistej osoba musi wypełnić i zanieść wniosek do PCPR lub Centrum Usług Społecznych, w skrócie CUS.

Wniosek może wypełnić rodzic dla swojego niepełnoletniego dziecka.

Wniosek sprawdza pracownik PCPR lub CUS.
Pracownik sprawdza czy osoba ma prawo
otrzymać usługę asystencji osobistej.

Pracownik PCPR lub CUS spotyka się
z osobą potrzebującą asystencji osobistej.
Spotkanie jest w miejscu gdzie mieszka
osoba z niepełnosprawnością.

W spotkaniu uczestniczy też inna osoba
z niepełnosprawnością, która pracuje w PCPR.

Pracownicy PCPR zajmujący się usługami
asystencji osobistej muszą wziąć udział
w odpowiednim szkoleniu.
Muszą zdać egzamin i dostać dyplom.
Dopiero wtedy mogą określać czy osoba
z niepełnosprawnością potrzebuje asystenta.
Pracownicy PCPR mogą zapisać osobę
z niepełnosprawnością na szkolenie.

Po spotkaniu z pracownikami PCPR osoba z niepełnosprawnością wypełnia formularz dotyczący jej potrzeb. Po 7 dniach od złożenia wniosku PCPR musi dać odpowiedź czy osoba dostanie usługę asystencji osobistej.

Pracownik PCPR musi określić ile godzin wsparcia asystenta dostanie osoba z niepełnosprawnością.

Osoba z niepełnosprawnością może napisać pismo do sądu jeśli nie zgadza się z PCPR.

Jak sprawdzić czy osoba z niepełnosprawnością jest zadowolona z usług asystenta osobistego

Pracownik PCPR może sprawdzić czy osoba z niepełnosprawnością jest zadowolona ze wsparcia asystenta osobistego. Pracownik prowadzi wywiad z osobą z niepełnosprawnością.

Pracownik prowadzi wywiad z osobą z niepełnosprawnością:

- przed otrzymaniem wsparcia, żeby określić jej potrzeby i cele
- w czasie usługi
- na koniec wsparcia.

Przed wywiadem pracownik musi wyjaśnić osobie z niepełnosprawnością o czym będzie rozmowa.

Pracownik PCPR musi wiedzieć jak porozumieć się z osobą z niepełnosprawnością.
Nawet jeśli osoba nie mówi.
W czasie rozmowy nie powinno być asystenta.

Pracownik PCPR rozmawia też z asystentem osobistym.
Asystent może ocenić współpracę z osobą z niepełnosprawnością.

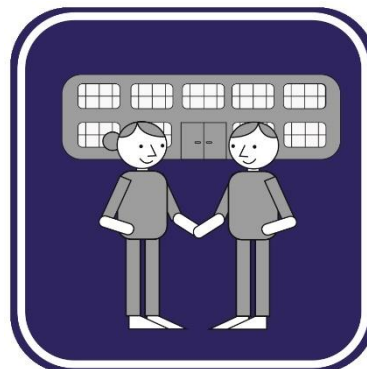

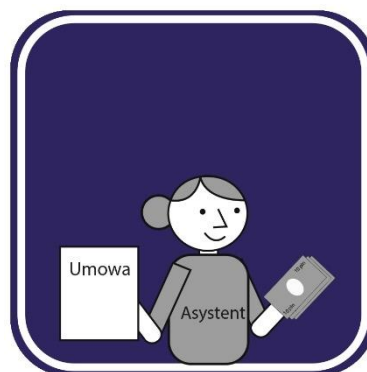
Kto może zapewnić usługi asystentów osobistych

Asystentów osobistych mogą zatrudniać:

- odpowiednie urzędy
- organizacje pozarządowe
- organizacje, które prowadzą osoby z niepełnosprawnościami
- firmy.

Asystenci powinni dostać umowę o pracę.
Firma płaci asystentowi osobistemu
za wsparcie osoby z niepełnosprawnością.
Firma musi zapłacić asystentowi kiedy
jedzie do osoby z niepełnosprawnością
lub czeka na nią.

Firma musi podpisać umowę z osobą
z niepełnosprawnością i asystentem osobistym.
W umowie są określone warunki współpracy.

Firma lub inna instytucja powinna:

- mieć swoje biuro
- określić gdzie świadczy usługi asystencji osobistej
- sprawdzić czy zatrudnia wystarczającą liczbę asystentów
- określić ile osób z niepełnosprawnościami będzie wspierać.

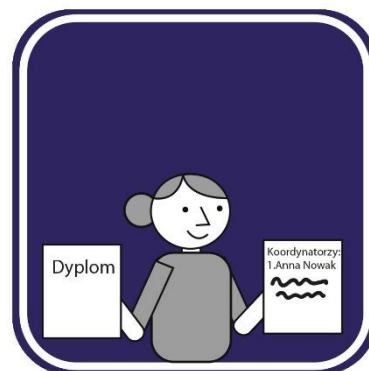

Firma lub inna instytucja powinna szkolić asystentów i koordynatorów usługi asystencji osobistej.

Koordynator dba, żeby osoba z niepełnosprawnością dostała odpowiednie wsparcie.

Koordynator musi wziąć udział w szkoleniu i dostać dyplom. Musi być na liście koordynatorów.

Wszystkie instytucje powinny zapewnić osobom z niepełnosprawnością usługi doradztwa wzajemnego.

Kto płaci za usługę asystencji osobistej

PCPR lub CUS oblicza ile pieniędzy na usługę asystencji osobistej potrzebuje osoba z niepełnosprawnością.

Potrzebną kwotę pieniędzy pokazuje osobie z niepełnosprawnością.

PCPR lub CUS przekazuje informację ile będzie kosztować usługa asystencji osobistej do Biura Pełnomocnika Rządu do spraw Osób z Niepełnosprawnościami, w skrócie BON.

BON może wyrazić zgodę na przekazanie pieniędzy na usługę asystencji.

Wtedy osoba z niepełnosprawnością dostaje budżet osobisty.

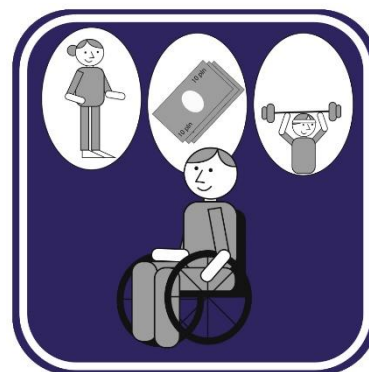
Z pieniędzy budżetu osoba może sama zatrudnić asystenta.

Może też poprosić o pomoc odpowiedni urząd lub organizację pozarządową.

Czym różni się asystencja osobista od innych usług

Osoby z niepełnosprawnościami mogą korzystać z różnego rodzaju wsparcia. Niektóre rodzaje wsparcia są podobne do asystencji osobistej.

Osoba z niepełnosprawnością może korzystać z asysty prawnej. Dzięki asyście prawnej osoba może podjąć decyzję prawną przy wsparciu.

Osobę z niepełnosprawnością w podjęciu decyzji wspiera asystent prawny. Asystent prawny pomoże określić jakiego wsparcia potrzebuje osoba. W imieniu osoby z niepełnosprawnością może podpisać umowę z asystentem. Asystentem prawnym nie może być asystent osobisty.

Osoba z niepełnosprawnością może korzystać ze specjalistycznych usług opiekuńczych. Taką usługę może dostać osoba w środowiskowym domu samopomocy lub w swoim domu. W czasie tej usługi osoba z niepełnosprawnością uczy się różnych obowiązków.

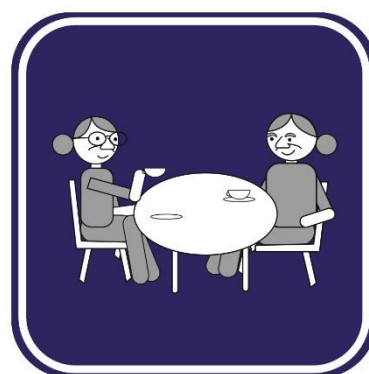

Asystent osobisty powinien mieć prawo
podać leki osobie z niepełnosprawnością.

Asystent osobisty wspierając osobę
z niepełnosprawnością pomaga też jej rodzinie.
Dzięki temu rodzic osoby może odpocząć
i zrobić coś dla siebie.
Na przykład może spotkać się ze znajomymi.

Osoby z niepełnosprawnościami mogą
mieszkać w mieszkaniach wspomaganych.
Uczą się w nich jak być samodzielnym.
W mieszkaniu wspomagany może ich
wspierać asystent osobisty.

